

Kihaló szakmák nyomában

Seprűt kötni nem elég tudni, szeretni is kell!

Kézzel és régi szerszámokkal dolgozik a magyarkanizsai Nagy Imre seprűkötő mester

Noha Magyarokánizsán évtizedeken át működött egy jól menő, a nyugat-európai piacra is szállító seprűgyár, a seprűkötés mára a kihalóban lévő szakmák sorába került. A felelőtlen magánosítás sok más üzemhez hasonlóan a seprűgyárat is tönkretette, a foglalkoztatottak végleg az utcára kerültek. Köztük volt Nagy Imre is, aki mint a szakma kiváló ismerője, nem hagyta abba a munkát, otthon folytatta a cirokseprű készítését, amivel keresni is tud valamennyit.

Gépkocsi híján Imre a lakásukhoz tartozó üres garázsban rendezte be műhelyét. Elég kicsi a hely, de a mester megoldotta, hogy ott benn is minden munkafolyamatot el tudjon végezni, egyedül a cirok válogatásához használja időnként a garázs előtti betonplatót, amelyet aztán saját gyártmányú seprűjével takarít fel. Elbeszélése szerint 1987-től tavalyig volt a Reform seprűgyár dolgozója, ahol végigcsinálta a seprűkészítés minden fázisát, a kénezéstől kezdve a fésülésen, válogatáson, anyagmozgatáson át a seprűkötésig, mindent, ami ehhez a munkához tartozik. Miközben meséli a munkafolyamat menetét, készíti a seprűt is.

– Miután beszereztem a cirkot, jön a válogatás. A nagy seprűhöz négyfelé, a kis seprűhöz háromfelé kell szétválogatni a cirkot. Én a válogatással egy időben levágom a megfelelő méretre is. Ezután következhet a kötés, majd a varrás és az újabb vágás, hogy a seprű vége szép egyenes legyen,

Miközben mesélt, elkészült a seprű. Munka közben ámulva figyeltük ügyesen mozgó ujjait, ahogyan az esetenként szűrős vagy éppen éles kézi szerszámokkal bánnak, amelyeket a jó ég tudja hány évtizeddel ezelőtt gyártottak, azt is házilag, hol ebből, hol abból alakítva ki egy-egy megfelelő szerszámot.

– Örökölt, régi szerszámok ezek, vagy ahogy mi szoktuk mondani, gépek – mutatja őket sorban Imre. – Van itt egy régi, kézi fésülő, de azt nem szoktam használni, csak a bemutatókon. A legfontosabb közülük a drótos kötőgép, amihez kést, kalapácsot, harapófogót kell odakészítenie az embernek munkakezdés előtt. A következő a varrógép. Ez olyan satu féle, ami összeszorítja a már seprű-formára befogott cirokköteget, hogy a kézi varráskor ne mozduljon el. Rajta kell lennie egy késnek, a madzag elvágásához és egy kesztyűnek, ami azért fontos, hogy a tenyerünket ne szurkálja össze a tű. Van egy áthúzó-kampó, mint amivel régen a szalmát húzgálták, csak kicsiben, aztán még egy fésülő a cirokszár kiegyenesítésére, végül a cirokvágó szerszám.

Odaérkezésünkkor Imre egy kupac, bozótira hasonlító száraz növényt válogatott a garázs előtt. Azt mondta, kóréseprűt készít.

– Mi kórénak hívjuk ezt a növényt. Nem kóró, azaz paréj, hanem kóré, amit kimondottan erre a célra ültetnek, hasonlóan, mint a kukoricát. Meg van szabva a tőtávolság és a sortávolság is. Vágás után lepucoljuk róla a felesleges hajtásokat, a rövidebbeket a készülő seprű közepébe, a hosszabbakat annak külsejére használjuk fel. A kóréseprűvel elsősorban a nagyobb szemetet és a faleveleket jó összeseperni az udvaron.

Imrének a család, elsősorban felesége segít be néha a munkába, hiszen jó ideig ő is a seprűgyárban dolgozott.

– Meg lehetne élni a seprűkötésből, ha hagynák az embert rendesen dolgozni. Így csak el lehet éldegélni belőle. Nem csak tudni, szeretni is kell ezt a munkát, ugyanakkor utána kell járni a piacnak is. Alkalomadtán az asszony segédkezik a munkában. Szerencsére már a két lányom is elkezdett varrni, remélem mielőbb belejönnek majd.

Nagy Imre mellett, hogy lányaival igyekszik elsajátíttatni és megszerettetni a seprűkötést, igyekszik másoknak is átadni tudományát. Tanítómesterével, **Kriská Feri** bácsival együtt a mai napig ott vannak a különféle községi rendezvényeken, kézműves bemutatókon, kirakodóvásárokon, ahol a nagyközönség is megnézheti, hogyan készül a kézzel kötött seprű és kipróbálhatják maguk is a seprűkötést. Szívesen elmegy mindenhova, ahova hívják, ha megoldják neki a gépek és szerszámok szállítását. Van egy videofilmje is a seprűkötésről, amit már az óvodásoknak is bemutattak.

Beszélgetésünk ideje alatt Imre elkészített egy kis seprűt is, amelyet piros és kék madzaggal varrt meg, hogy szebbet mutasson. Azt mondja, a hosszút sem tart sokáig elkészíteni, csak legyen minden anyag és szerszám előkészítve, akkor halad a munka.

Bödő Sándor